

Grundhjulet

Kapitel 1

Öppna landskap

en själ, -ar	det att människan kan tänka, känna och vilja något
en lärka, -or	en sångfågel
en sky, -ar	en himmel
(ett) brännvin	en stark spritdryck (utan färg)
Johannesört	en ört eller buske med gula blommor
(ett) välbehag	det att man känner att man mår bra
hembakt	när man bakat bröd själv
(en) vört	här: vörtbröd, bröd som smaksatts med olika kryddor
bräcka	här: det att en ny dag börjar
ett fält, -	ett stort område där man odlar t.ex. vete och havre
en tupp, -ar	en hane av hönsfågel
gala	ett läte som kommer från tuppen
ett avstånd, -	här: långt bort; så långt som det är mellan två punkter
svalla	här: när det är vågor på havet
en mås, -ar	en simfågel
ett skri, -n	här: ett starkt läte från en mås
ett snäckskal, -	ett skal av kalk från ett snäckdjur som lever i havet
råda	här: bestämma, vara
ett tvivel, -	det att vara osäker på något
tiga	att inte säga något
tiger still	här: håller tyst
ett löv, -	ett grönt blad som växer på t.ex. träd
en runa, -or	en bokstav som skrevs/ristades på t.ex. sten för länge sedan
rista	det att skära bokstäver med hjälp av ett spetsigt verktyg på sten eller trä

Ulf Lundell

debutera	det att göra något första gången
en musiker, -	en person som spelar och sjunger
släppa	här: publicera till exempel en bok
ett musikalbum, -	en cd-skiva med musik
en roman, -er	en bok med en längre berättelse
en låt, -ar	ett musikstycke
en debutroman, -er	det att någon har skrivit sin första roman
skildra	berätta om något
uppleva	vara med om något
(en) slang	ett vardagligt språk som pratas av en grupp
en skrivregel, -er	en regel som talar om hur man ska skriva

Grundhjulet

Renata och Sjökungen

stiga	här: gå upp
en våg, -or	en lång upphöjning i vattnet som flyttar sig, ibland på grund av att det blåser
(en) prakt	stor skönhet
stilig	det att vara vacker
en sjöväxt, -er	något som växer i vattnet
glänsande	det att något lyser
en pärla, -or	en liten kula av pärlemor som bildas innanför skalet på musslor
annorlunda	det att något är på ett helt annat sätt
förvirrad	det att inte få ordning på sina tankar
en gest, -er	en rörelse med handen
en solstråle, -ar	en stråle av ljus från solen
nå	här: komma ner till
mystisk	svårt att förstå och förklara
flaxa	flyga genom att röra vingarna kraftigt
ett rev, -	ett område som består t.ex. av koraller eller sten och som ligger precis under vattenytan
en kyrkklocka, -or	en klocka som finns i en kyrka
lockande	det att något är frestande och svårt att stå emot
stå ut	orka; klara av
återvända	komma tillbaka
(en) hud	mjukt skikt som finns ytterst på kroppen
en pust, -ar	en kort stöt av luft
brista	gå sönder
ljuv	här: vacker
en grav, -ar	en plats i marken där man har lagt en död person
förfalla	bli förstörd för att ingen sköter om (här: graven)
(en) mossa	en typ av växt som bildar en grön matta
sucka	det att dra efter andan och släppa ut luften igen, t.ex. när man är trött
(en) längtan	det att känna ett starkt behov av något som man varit utan
(en) ömhet	det att ge uttryck för en varm och kärleksfull känsla
läcker	här: god
en främling, -ar	en person som kommer från en annan ort eller ett annat ställe
vitskägig	med skägg som blivit vitt (av ålder)
blind	det att inte kunna se något
begraven (begravd)	det att läggas i en grav när man dött
åtminstone	i alla fall
en källa, -or	ett ställe där vatten tränger upp
len	mjuk

Grundhjulet

Kapitel 2

Förgätmigej

en nedervåning, -ar	det som är längst ner i ett hus
gustaviansk	något som är från 1700-talet (då den svenske kungen Gustav III levde)
ett hörnskåp, -	ett skåp som är byggt för att passa i ett hörn
en äng, -ar	ett område där det växer grönt gräs och blommor
ett gärde, -n	en åker, ett område som har ett staket runt och där djur kan äta gräs
en hästhage, -ar	ett område med staket där det finns hästar
en lada, -or	ett hus på en bondgård där man förvarar t.ex. hö och säd
en Willowtallrik, -ar	en tallrik med ett mönster som heter Willow
Gustavsberg	en fabrik där man tillverkade porslin
Ramlösa	ett bordsvatten/mineralvatten med bubblor
en möjlighet, -er	det att något är möjligt
påminna om	göra att någon kommer ihåg något
existera	finnas till
ett dagis, -	ett ställe där barn är på dagarna när deras föräldrar arbetar (idag heter det förskola)
en konserv, -er	mat som tillagats och lagts i burkar av metall eller glas (för att hålla länge)
isolerad	det att det inte finns andra människor eller hus i närheten
en dimma, -or	små vattendroppar i luften som gör att det är svårt att se långt bort
en åker, -ar	ett stort stycke mark där det odlas t.ex. säd och potatis
trolsk	det att något känns överkligt
oformlig	här: det att någon är överviktig och har kläder som inte sitter bra
kortärmad	med korta ärmar
en fritidskjol, -ar	en kjol som bara används när någon är ledig
en finsoffa, -or	en soffa som var klädd med fint tyg och som man måste vara rädd om
susa	eg. ett svagt ljud som hörs när vinden blåser; här: jag vill att det alltid ska vara som det har varit (innan vardagsrummet gjordes om)
Fröding	Gustaf Fröding (1860–1911), svensk poet och författare
ett uttryck, -	ett sätt att säga något på
längs	här: på kanten av grusvägen
en grusväg	en väg som är belagd med grus (små stenar)
ett smultron, -	ett bär som växer vilt på sommaren och som ser ut som en liten jordgubbe
omge	ligga runt omkring något (här sommarstugan)
(ett) ogräs	en växt som man inte vill ha kvar
sliskig	det att något är alldeles för sött och gulligt

Grundhjulet

en brunn, -ar
en tuva, -or
en bukett, -er
plocka
en pojkefan
vildvuxen

ett konstgjort hål i marken där man samlar grundvatten
en upphöjning i marken där det växer gräs eller blommor
en knippa med blommor som man sätter ihop (till en bukett)
det att samla blommor genom att ta en i taget
här: den dumma pojken (vardagligt; -fan är en svordom)
här: många blommor på samma ställe

Fattig bonddräng

bonddräng
knoga på
harva
så
plöja
mocka
en oxe, -ar
hojta
vissla

svära
tugga
(ett) snus
ett rus, -
blitt=blivit livad
tampas
ett knog, -
en lie, -ar
en hässja, -or
(ett) hö
gno
träla
en synd, -er
supa
hållas
missnöjd
(en) strävan
evig
(ett) slit
när=nära
en skrud, -ar
vila ut

en manlig person som arbetade på en bondgård
arbeta hårt
bearbeta jorden med ett redskap som heter harv
placera frön i jorden för att de ska gro
bearbeta jorden med ett redskap som heter plog
ta bort kobajs (spillning från korna)
en kastrerad tjur som användes som arbetsdjur på bondgårdar
skrika högt
göra så att det hörs ett högt, pipande ljud (ofta med hjälp av läpparna)
säga svordomar, använda kraftuttryck
det att bearbeta något med tänderna (här: utan att svälja)
finmalen tobak som man kan lägga under läppen eller tugga
här: att dricka sprit
att vakna till igen
slåss, bråka med någon
ett hårt arbete
ett verktyg som man använder för att slå/skära av gräs
en ställning där man torkar hö
torkat gräs som man ger kor och hästar att äta
arbeta hårt
arbeta mycket hårt med kroppen, utan maskiner
det att man gjort något som är ett brott mot Guds vilja
dricka sprit
här: träffa
det att inte vara nöjd med något
ett försök
hela tiden
ett mycket hårt arbete
här: vara hos någon
ett vackert klädesplagg
ta det lugnt och inte arbeta mer

Grundhjulet

Kapitel 3

Jag fick en trickcykel

en trickcykel, -ar	en cykel som man kan göra olika tricks med, t.ex. cykla på bakhjulet, cykla med en hand på styret
Fido Dido	tecknad figur, som användes för reklam för en läskedryck
tecknad	ritad
en lirare, - (vardagligt)	här: kille
spretig	här: när håret sticker ut åt olika håll
cool (vardagligt)	säker på sig själv
sno (slang)	stjäla, ta något som tillhör en annan person
uppkavlad	uppvikt (om ärmar på en skjorta)
en tuffing, -ar	en självsäker person
förtvivlad	mycket ledsen
en mästare, -	det att vara bäst på något
en hoj, -ar (vardagligt)	en cykel
spåra ur	det att något inte går som man har tänkt
värsta Rambo	precis som Rambo
Rambo	John Rambo är en gestalt på film, som löser problem med våld
en bulstax, -ar	ett kraftigt verktyg som man använder för att klippa av tjocka stänger av järn
uppriktig	ärlig, som säger sanningen
en kick, -ar	en stark upplevelse
trigga igång på	här: verkligen gilla att göra något
smyga, smög, smugit	röra sig tyst så att ingen hör att man är där
en fönsterruta, -or	en ruta av glas (på hus)
en pryl, -ar	här: något man gör
åka fast	det att någon ser vad man gör och försöker stoppa det
pinsam	något man skäms över
förtjäna	det att ha gjort något dumt och få ett straff för det
en dunjacka, -or	en (sport)jacka som är fylld med dun (från fåglar)
ett pingisrack, - (vardagligt eg.	en pingisracket) en racket klädd med gummi för att spela bordtennis
(ett) skit (vardagligt)	här: allt möjligt annat
plocka på sig	här: stjäla, ta något utan att betala
(en) humor	förmåga att skämta och tycka något är roligt
professionell	här: det att göra något på ett smartare sätt
en galning, -ar	en galen, lite tokig person
läspa	det att ha svårt att säga bokstaven s utan att tungan sticker ut mellan tänderna
(en) talträning	här: det att öva på att säga s

Grundhjulet

förnedrande	som gör att man känner sig som en värdelös person
anta, antog, antagit	tro, förmoda
hävda sig	visa att man kan något lika bra som andra
spritta, spratt (supinum saknas)	här: ha svårt att sitta still
rusa runt	springa runt snabbt
en jugge, -ar (slang)	en person som kommer från forna Jugoslavien
en blatte, -ar (slang)	en benämning på (mörkhyad) utländsk person (nedsättande)
en grabb, -ar	en pojke
kaxig	självsäker och tuff
köra med (vardagligt)	hålla på med, använda
gnälla	beklaga sig
taskig (vardagligt)	elak
bita ihop, bet, bitit	här: fortsätta utan att bry sig om det
(ett) kaos	ingen ordning
(ett) bråk, -	när man slår eller skriker åt varandra för att man inte är vänner
en smäll, -ar	när någon slår någon med handen i t.ex. ansiktet
(en) sympati	när man är vänlig och förstår hur någon känner sig
(en) blåtira, -or	ett blått märke runt ögat
fövänta sig	tro att man ska få något
en klapp, -ar	ett lätt och vänligt slag
en örfil, -ar	ett slag med handen över någons öra
en lusing, -ar (vard.)	ett slag med handen
dra sig undan, drog, dragit	gömma sig
sticka, stack, stuckit	ge sig iväg
(en) tröst	när man visar att man tycker synd om någon
slita, slet, slitit	arbeta hårt
försörja någon	ha ekonomiskt ansvar för någon
en fighter, -s	en kämpe, en som arbetar hårt
(ett) humör	här: ha lätt för att bli arg
(ett) snack, - (vard.)	prat
räcka någon något	ge någon något (när man sitter vid bordet)
brista, brast, brustit	här: bli för mycket för någon
en träslev, -ar	en sked av trä som används i matlagning
pallra sig iväg	här: gå till affären
en tegelsten, -ar	en sten av tegel som man bygger hus med
studsas	slå mot något (här fönstret) och sedan åka tillbaka åt andra hållet
få spel (vardagligt)	bli mycket arg
vansinnig	helt tokig
en brödkavel, -ar	ett redskap som används när man bakar och som ser ut som en rulle
med	två handtag
driva med, drev, drivit	skoja med, skämta med
(en) ironi	när man säger en sak till en person men menar något annat

Grundhjulet

Zlatan Ibrahimović

framgångsrik
en fotbollskarriär, -er
ett förhållande, -n
en självbiografi, -er
en klubb, -ar
tillhöra
tack vare
en fotbollstalang, -er
(ett) slit

som har lyckats bra
när man lyckats bra med att spela fotboll och har det som yrke
här: Zlatans familj hade inte så mycket pengar när han växte upp
en bok som handlar om en persons liv och vad han eller hon upplevt
här: en fotbollsklubb
här: spela (fotboll) i
på grund av
en person som är bra på att spela fotboll
hårt arbete

Kapitel 4

Att göra bra affärer

sprillans (slang)
klassisk
en växel, -ar

tillhöra
plinga
överlista
ett fynd, -
skev
Blocket
en provtur, -er
slå till
en spänn, - (slang)
vid
en cirkel, -ar
ett styre, -n
svajig
våga
chansa
halvvägs
jävla (vard.)
trög
skramla
snipp snapp snut
gisten

helt och hållet, alldeles
här: som ser ut som en gammeldags (cykel)
en anordning på t.ex. en cykel som gör att man kan välja så att det blir tyngre eller lättare att cykla
här: ägas av någon
ringa på cykelns ringklocka med hjälp av ett finger
vara smartare
något man köpt som är mer värt än vad man betalat
sned
en köp- och säljmarknad för privatpersoner på nätet
när man testar något för första gången (här cykeln)
bestämna sig
en krona
här: stor
en rund ring
en stång på cykeln som man styr med
ostadig
ha mod att
göra något fast man vet att det kan bli fel
när man kommit halva vägen
här: otroligt
långsam
låta med ett hårt ljud (här av metall)
en formel av ord som brukar avsluta sagor
här: dålig

Grundhjulet

(en) iver	en stor lust att göra något
bortse från	inte vilja tänka på
en defekt, -er	ett fel, en felaktighet
nedsutten	när man suttit så mycket i t.ex. en soffa att fjädrarna i stopningen blivit dåliga
trång	här: för liten
ett mått, -	här: storlek på en matta
sjyst	bra
(ett) miljötänk	när man tänker på miljön (genom att handla begagnade saker)
ett sopberg, -	en stor samling sopor (som bildar ett berg)
en pryl, -ar	en sak
funka	fungera
nödvändig	det som behövs för att något ska fungera
ett tillbehör, -	här: det som hör till cykeln
allt som allt	totalt

Hanna Hellquist

en programledare, -	en person som presenterar program och intervjuar personer på radio och tv
en journalist, -er	en person som skriver i tidningar
uppmärksamrad	känd
ett kåseri, -er	en kort och rolig berättelse
en krönika, -or	en sammanfattning av något som hänt i radio, tv eller tidningar
en memoarbok, -böcker	en bok där en författare berättar om sina minnen från t.ex. barndomen
humoristisk	rolig

Kapitel 5

Vårt bibliotek

helig	här: mycket viktig; religiös
ett sammanhang, -	här: gemenskap
en tradition, -er	något som funnits länge
delta, deltog, deltagit	vara med på
en högtid, -er	en fest då man firar något viktigt
en rit, -er	när man gör något som har en symbolisk betydelse
en psalm, -er	en sång som sjungs i kyrkan
mässa	när man talar entonigt och långsamt
en sura, -or	ett kapitel i Koranen
en ritual, -er	när man gör något i en bestämd ordning
vallfärda	här: gå tillsammans till en bestämd plats
(ett) storkross (slang)	när ett lag vinner stort över motståndarna

Grundhjulet

oavgjord	lika resultat för båda lagen, t.ex. 0–0
(ett) oflyt (slang)	när det går riktigt dåligt (och man inte har flyt)
ytterst	här: väldigt
en domarjäväl, -ar (slang)	en domare som de som tittar på tycker är dålig
misstänksam	som inte litar på andra
en biceps, -	muskel på framsidan av överarmen
en bardisk, -ar	ett högt, långt bord framför en bar (där man serverar drycker)
(en) trygghet	det att vara trygg, att känna sig säker
en sportarena, -or	en plats för tävlingar i olika sporter
en tillflykt, -er	en plats där man känner sig säker
bibblan (vard.)	biblioteket
ett boxhus, -	ett hus som ser ut som en låda
en loftgång, -ar	här: en öppen gång med dörrar där man kommer in till olika lägenheter
en fil, -er	en del av en bred körbana för bilar
en monsterväg, -ar	här: en fruktansvärd väg
en lista, -or	ett papper med t.ex. namn i en viss ordning
en luftkvalitet, -er	här: hur bra eller dålig luften är att andas in
sluta, slöt, slutit	stänga
föreställa sig	låtsas något
testa	pröva
bulta	här: kännas
stilla	hör: försiktigt, som inte låter mycket
(ett) brus	ett regelbundet ljud (här från bilarna)
en bris, -er	en svag vind från havet
en våg, -or	en lång upphöjning i vattnet som flyttar sig, ibland på grund av att det blåser
en barnavdelning, -ar	en speciell plats på biblioteket som är avsedd för barn
ett sagorum, -	ett rum där någon brukar läsa sagor för barnen
ett akvarium, -er	en behållare i glas för smådjur
en vandrande pinne, -ar	en insekt som är ett populärt husdjur
en psykologihylla, -or	en bokhylla på biblioteket där det finns böcker om psykologi
en ungdomsavdelning, -ar	en avdelning där det finns böcker för ungdomar
hänga med	vara tillsammans med
Ponyboy	en karaktär i boken och filmen The Outsiders
Sodapop	en karaktär i boken och filmen The Outsiders
en häxkonferens, -er	ett möte där häxor träffas
kriga	föra krig
en orch, -er	en "humanoid" karaktär som finns i J.R.R. Tolkiens Sagan om ringen
ett skyddsnät, -	här: det att det inte finns något i böckerna som inte passar för barn och ungdomar
ett tillträde	det att ha rätt att komma in någonstans

Grundhjulet

ett inträde, -n	en avgift man får betala för att komma in
(en) tillgång till	möjlighet att använda något
skala bort	ta bort
en nyans, -er	en liten skillnad (eg. i färg)
en fristad, -städer	en plats där man kan känna sig trygg
råda	finnas
(en) returrätt	ha rätten att lämna tillbaks något
(ett) kvittotvång	det att man måste ha ett kvitto
evigt	för alltid
öppet köp	det att man får lämna tillbaks en vara man köpt och få tillbaks pengarna
en etnicitet, -er	det att man tillhör en speciell folkgrupp
en biblioteksbudget, -ar	den summa pengar som ett bibliotek har för att bl.a. köpa in böcker
en revolt, -er	ett häftigt uppror
skum	konstig
public library lover nummer ett	en person som verkligen älskar folkbiblioteken
logisk	riktigt tänkt
ett övergångsställe, -n	ett ställe markerat med ränder där man kan gå över gatan

Hur använder du biblioteket?

plugga	studera
ett fik, - (vard.)	ett café
en deckare, -	en roman som handlar om en detektiv som löser brott
en talbok, -böcker	en bok där texten är inläst så att man kan lyssna på den
sträckläsa	läsa mycket och länge
en bibliotekarie, -r	en person som arbetar på ett bibliotek

Kapitel 6

Äktenskapstycke

gapa efter	här: leta efter
stimmig	med höga röster så att man blir irriterad
ett vattendrag, -	rinnande vatten i naturen
kantad	här: med träd på båda sidor
lustvandra	promenera bara för att njuta av något
längs	utmed
en stuga, -or	ett mindre hus av trä
vistas	bo
faluröd	som har en mörkröd färg som många svenska trähus är målade i (färgen började tillverkas i Falun, Dalarna)
missta sig	ha fel
en knut, -ar	ett hörn på ett trähus
famna	här: finns runt om huset; eg. krama om

Grundhjulet

fara	åka
obegriplig	som man inte kan förstå
trofast	trogen, som man kan lita på
kaka söker maka	svenskt talesätt; betyder ungefär: "de som är lika söker efter varandra för de passar ihop"
lövlummig	när det är fullt med blad på träden
råda	här: det är
Jösses! (vard.)	oj då!
aningens (vard.)	omskrivning av "en aning" = lite
med stormsteg	mycket snabbt
grandios	stor
överväldigad	mycket imponerad
tränga sig på	störa
utbrista, utbrast, utbrustit	säga något plötsligt
en väninna, -or	en kvinnlig vän
en blick, -ar	det att man tittar på någon
en bit, -ar	lite
bortigenom	längre bort
dödlig	här: mycket, väldigt
generad	det att någon skäms över något eller någon
ett herrskap, -	ett gift par
ett äktenskapstycke	en man och en kvinna som är lite lika varandra (och som passar att vara gifta med varandra)
nätt	liten, fin
klä	passa ihop
hörnini (vard.)	här: uttryck som betyder att man verkligen menar något (eg. hör ni ni)
skapt	gjord
framfusig	det att någon tränger sig på och stör
inombords	här: inuti kroppen
förtjust	glad över något
ty	eftersom
vara glad i	tycka om
slicka i sig	ta till sig av (här berömmet)
en komplimang	ett beröm
ett sällskap, -	här: den som författaren satt tillsammans med
ett kvillerskratt, -	ett kvittrande skratt (som låter som en liten fågel)
hederlig	ärlig, som säger sanningen
Den första gång jag såg dig	
stodo	stod (äldre form av verbet stå)
bugande	här: blommorna rörde sig i vinden

Grundhjulet

saktelig	sakta
invid	vid
smyga, smög, smugit	röra sig tyst så att ingen hör
en bölja, -or	en liten våg (av vatten)
kärleksfull	som är fylld av kärlek
en snäcka, -or	ett kalkskal från ett snäckdjur
glänsa	spegla ett milt ljus från solen
en sommarsky, -ar	en sommarhimmel
bländande	som utstrålar ett starkt ljus
en svan, -ar	en stor andfågel med lång hals (ofta vit)
en skrud, -er	en praktfull dräkt (här av fjädrar)
ett bryn, -	här: ett område i utkanten av en stor skog
ett jubel, -	ett rop av glädje
ljuda, ljöd, ljudit	höras
en lärka, -or	en liten sångfågel som drillar när den sjunger
en driva, -or	här: en hög med snö
glittrande	som lyser med ett starkt återsken
ett slag, -	här: lärkans drill
en våg, -or	en lång upphöjning i vattnet som flyttar sig, ibland på grund av att det blåser
(ett) brus	starkt och regelbundet ljud (som det låter när vågen kommer in över land)
dunig	som är klädd med dun
en bädd, -ar	en mjuk plats där man kan ligga
draga (dra)	här: ge sig iväg, försvinna
en blåklint	en blå sommarblomma (eg. en ört)
ett klöverblad, -	ett blad från klöverbuxten
en älskande, -	en person som älskar någon
behaga	tycka om
ett anletsdrag, -	hur någons ansikte ser ut
rodna	bli röd i ansiktet
stråla	lysa
betaga	bli förtjust över något

Kapitel 7

Var inte så självupptagen!

en tillgång, -ar	en möjlighet att använda
en funktion, -er	här: olika sätt att använda sin smarta telefon
(en) uppmärksamhet	ett intresse för något som gör att man tittar noga
en apparat, -er	här: smarta telefoner
skrämmande	det att något känns obehagligt

Grundhjulet

en utveckling, -ar	en förändring av något så att det blir bättre eller sämre
en funderare, -	det att man tänker till lite extra
sociala medier	webbplatser och tjänster på internet
en nyhetsuppdatering, -ar	här: en uppdatering i telefonen som kan handla om något nytt som hänt
digital	som använder datateknik
en anledning, -ar	en förklaring till att man gör något på ett visst sätt
försjunknen	helt upptagen av något
vilse	komma bort, vara på fel väg
slåss	bråkas, slå varandra
klistrade	här: helt koncentrerade på
lysande	som avger ljus
en skärm, -ar	en skiva som visar texter eller bilder (här på en telefon)
självpupptagen	det att bara vara intresserad av sig själv

Kapitel 8

Änglamark

ärva	få något genom arv
en lund, -ar	en mindre lövskog
en vildros, -or	en ros som inte är planterad utan växer vilt i naturen
en blåsipppa, -or	en blå lågväxande vårblomma
en lindblomma, -or	en blomma som växer på trädet lind
(en) kamomill	en ört med stark doft (och som man kan göra te på)
en lönn, -ar	ett lövträd med stora, flikiga blad
en alm, -ar	ett stort lövträd med mörkgröna blad
leka tittut	leka en lek där man gömmer sig och sedan plötsligt hoppar fram och säger tittut
en gren, -ar	en ganska tjock del som växer ut från en trädstam
en psalm, -er	här: en sång; eg. en sång som sjungs i kyrkan
en brygga, -or	något som man bygger från stranden och ut i vattnet
utrota	göra slut på något så att det inte finns längre
en örn, -ar	en stor rovfågel med kraftig näbb
ett rådjur, -	ett mindre hjortdjur med rödbrun päls och vitt stjärtparti
löpa	springa
en älv, -ar	ett större rinnande vattendrag
brusa	låta som vatten som rinner snabbt
alltjämt	fortfarande
fjällar	höga berg (som finns i norra Sverige)
en fura, -or	en tall (ett träd)
gran och fur	granar och tallar

Grundhjulet

Vad gör du för att värna om miljön och klimatet?

värna	vara rädd om något
en tidskrift, -er	en tidning som handlar om ett visst ämne, t.ex. resor, mat
en vegetarian, -er	en person som bara äter mat som kommer från växtriket
sönderkockt	potatis eller grönsaker som kokat för länge
en kock, -ar	en person som har som yrke att laga mat
specialisera sig	hålla på med något mycket
odla	låta något växa i jorden
en rödbeta, -or	en mörkröd rotfrukt
en översvämning, -ar	för mycket vatten på fel ställe, t.ex. på land
tjata	säga samma sak hela tiden, så att man blir trött på att lyssna
en sopa, -or	matrester, papper och annat som man inte vill ha kvar och som man då slänger bort
jättenoga	mycket noga, ordentligt
miljövänlig	som är rädd om miljön
ett rengöringsmedel, - (en) såpa	produkter som man använder när man ska göra rent ett rengöringsmedel
en torktumlare, - lufttorka	en maskin där man kan torka sin tvätt det att hänga upp tvätt ute eller inne
en lågenergilampa, or en LED-lampa, -or	en lampa som förbrukar lite energi en lampa som förbrukar mindre energi än en lågenergilampa och som inte innehåller kvicksilver
motig	det att känna en negativ känsla när något är jobbigt
(en) återvinning	en plats där man kan lämna sina flaskor, tidningar och annat som man vill slänga
ekologisk	som inte skadar naturen eller miljön
en trakt, -er	här: område som ligger nära bostaden (så att varor inte behöver transporteras långt)
en insats, -er	det att man försöker göra något positivt (här för miljön)
dragig	det att ett hus inte är riktigt tätt och det blåser luft igenom
(en) bergvärme	en miljövänlig energikälla där värmen tas från berggrunden, eg. passivt lagrad solenergi
en oljepanna, -or	en värmekälla som värms upp med hjälp av olja
en second hand-butik, -er	en butik där man säljer begagnade saker, t.ex. kläder, möbler
en loppis, -ar	en marknad där man kan sälja och köpa begagnade saker
ärva	få något genom arv
skavd	använt så mycket att t.ex. färg har lossnat
sliten	det att man haft kläder länge så att de ser använda ut
en stil, -ar	här: ett typiskt sätt att vara klädd eller möblera
vegan	en person som bara äter mat från växtriket
petig	noggrann

Grundhjulet

åka kommunalt	åka buss, spårvagn (istället för att använda sin bil)
bli less på	bli trött på
en tunna, -or	här: en soptunna
brännbart	sådant som kan eldas upp
ekologisk	som inte skadar naturen eller miljön
pålitlig	det att man kan lita på något
ett telefonmöte, -n	det att man pratar i telefon med flera personer istället för att sitta tillsammans på ett möte
en videokonferens, -er	en konferens där man spelar in allt så att alla kan titta på det senare

Miljösmarta matval

ett utsläpp, -	det att människan släpper ut växthusgaser vid t.ex. odling eller genom att använda bilen
en växthusgas, -er	gaser, t.ex. koldioxid, vattenånga, metan, svavel, som finns i jordens atmosfär

miljömärkt	här: fisk som fiskats på platser där det fortfarande finns ganska mycket fisk kvar (ex. MSC- och Krav-märkt fisk)
tåla	klara av
lagra	spara
en säsong, -er	en speciell tid när något finns (utan att det är fryst)
snacks	jordnötter, chips som man äter och som ofta är salt
(en) näring	ämnen som behövs för att något ska leva
en rest, -er	det som blir över (t.ex. mat)
(en) hälsa	när man mår bra och kroppen fungerar
en fiber, -er	trådar som finns i växter och djur
ett vitamin, -er	organiskt ämne som är nödvändigt för vår hälsa
skyddande	det att ge skydd åt
grov	här: med mycket fibrer
en baljväxt, -er	t.ex. ärtor (där fröna sitter i en balja)
en böna, -or	en typ av ärtväxt
en lins, -er,	en typ av baljväxt
värdefull	det att ha stort värde
tack vare	därför att
näringsrik	det att vara rik på nyttiga ämnen
(en) miljöpåverkan	något som påverkar naturen
beroende på	som på ett avgörande sätt påverkas av något
ömtålig	som lätt kan bli skadad
en rotfrukt, -er	en odlad växt med kraftig rot som man kan äta
ett friland, -	odlingsplats i det fria (istället för i växthus)
bespruta	spruta till exempel gift över växter så att de inte blir angripna av insekter

Grundhjulet

ett alternativ, -	som man kan välja istället för något annat
bidra till	vara en del av något som hjälper till
giftfri	här: odling utan gift
(en) klimatpåverkan	det att påverka klimatet
(ett) svinn	det att man kastar bort sådant som man skulle kunna använda eller äta
förvara	lagra, placera på ett ställe
jämförelsevis	ganska
i synnerhet	särskilt
ersätta	här: det att äta något istället för något annat

Kapitel 9

Luz nya arbete

en biologexamen, -examina	en examen man tar när man utbildats till biolog
en inriktning, -ar	det att man specialiserat sig
(en) toxikologi	läran om gifter
feriejobba	arbeta på (skol)loven
en vanemänniska, -or	en människa som tycker om att ha fasta vanor
en inspektion, -er	det att man kommer och kontrollerar något
en myndighet, -er	den del av staten som kan bestämma över något, t.ex. polisen
utspridd	som finns lite här och var i ett område, inte samlat
en stämning, -ar	en tillfällig känsla
spänd	nervös och orolig
handskas med	ha hand om
kemikalier	kemiska ämnen
uppfylla	klara
motivera	förklara varför man gör eller tycker något
komplex	något som kan vara svårt att förstå eftersom det består av många delar
en produkt, -er	något man gjort för att kunna sälja
skrämmande	det att någon blir rädd, något som skrämmer
seriös	det att tas på allvar
saklig	det att hålla sig till det som är sant och inte blanda in känslor
ett CV, -n	<i>Curriculum Vitae</i> , levnadsbeskrivning
resultatinriktad	det att vilja se resultat av det man arbetar med
bonus	något extra
en brytning, -ar	det att man hör att personen som talar inte har svenska som modersmål
anstränga sig	arbeta extra hårt
flerspråkig	det att prata flera språk
strunta i	inte bry sig om något

Grundhjulet

störa	påverka negativt
värre	det att något är mer dåligt
sommarjobba	arbeta på sommaren (på sommarlovet)
tillföra	ge något till någon
ett sammanträde, -n	ett möte på en arbetsplats där flera träffas och pratar om olika frågor

Brytningen

en brytning, -ar	det att man hör att personen som talar inte har svenska som modersmål
kvitta	inte spela någon roll, inte vara viktigt
omsluta	det att finns runt omkring någon eller något
en bubbelpool, -er	en bassäng med vatten som bubblar
utbrista	säga helt plötsligt
imponerad	med stor beundran
intet ont anande	utan att man har en aning om vad som ska hända
med ens	helt plötsligt
en sky, -ar	ett moln
kräla i stoftet	visa att man känner sig obetydlig
sårad	det att man känner sig ledsen
avslöjad	inte lyckats hålla något hemligt
på bar gärning	det att man avslöjar någon som gör något som skulle vara hemligt

CV

en <u>jobb</u> annons, -er	<u>står platsannons i boken</u> en annons som talar om att det finns ett ledigt arbete
<u>en arbetslivserfarenhet</u> , -er	<u>står bara erfarenhet</u> det att ha fått vana och skicklig av att man gjort något tidigare
personlig	som handlar om det privata i någons liv
en egenskap, -er	ett sätt att vara som är typiskt för någon
ordningsam	det att tycka om att hålla ordning på sina saker
pålitlig	det att kunna lita på någon

Älska mej

en fjärilsvinge, -ar	en vinge på en fjäril (en insekt)
blinka	det att ljus kommer och försvinner snabbt
ett stjärneljus, -	ljuset från en stjärna (på himlen)

s a n o m a utbildning

Grundhjulet